

Postup auditorů při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti („*Money Laundering*“) a financování terorismu

Metodická pomůcka Komory auditorů ČR

1. Účel materiálu

Účelem materiálu je poskytnout auditorům doporučení, jak se v praxi vypořádat s povinnostmi, které pro ně vyplývají ze zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „zákon“), který nahradil dřívější zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Při naplňování ustanovení zákona je třeba vycházet z účelu zákona, kterým je:

zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a k financování terorismu a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání.

Tento materiál si v žádném případě neklade za cíl poskytnout vyčerpávající výklad všech ustanovení zákona. Tento materiál není závazným profesním předpisem.

Přílohou č. 1 pomůcky je kontrolní formulář věnovaný této problematice.

Při přípravě materiálu byly využity následující informační zdroje:

- text zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (citace textu zákona uvedena *kurzívou*), vyhláška č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu
- směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a stanovení technických kritérií pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a o výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků, a
- „Anti-Money Laundering“ materiál IFAC.

Pokud je v pomůcce použit termín ministerstvo, jedná se o Ministerstvo financí.

2. Povinné osoby

Zákon v ustanovení § 2 vymezuje osoby, které musí plnit povinnosti stanovené tímto zákonem. Mezi povinnými osobami jsou v § 2 odst. 1 písmeno e) uvedeni **auditoři**.

3. Vymezení pojmů

3.1 Základní pojmy

Základní pojmy jsou upraveny v ustanovení § 3 zákona:

(1) Legalizací výnosů z trestné činnosti (dále jen legalizací výnosů) se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem; uvedené jednání spočívá například:

a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páchaní takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,

b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,

c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo

d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

(2) Financováním terorismu je:

a) shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen zčásti, použit ke spáchání trestného činu teroru¹, teroristického útoku² nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu³, nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu, nebo

b) jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu³, nebo osoby pachateli blízké ve smyslu trestního zákona⁴, nebo sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění.

¹ § 93 trestního zákona.

² § 95 trestního zákona.

³ Čl. 1 až 4 rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV).

⁴ § 89 odst. 8 trestního zákona.

(3) *Pro účely tohoto zákona není rozhodující, zda k jednání uvedenému v odstavci 1 nebo 2 nebo ke spáchání trestného činu došlo nebo má dojít zcela nebo zčásti na území České republiky nebo v cizině.*

3.2 Další pojmy

Další pojmy jsou upraveny v ustanovení § 4 zákona:

(1) **Obchodem** se pro účely tohoto zákona rozumí každé jednání povinné osoby s jinou osobou, pokud takové jednání směřuje k nakládání s majetkem této jiné osoby nebo k poskytnutí služby této jiné osobě.

(2) **Obchodním vztahem** se pro účely tohoto zákona rozumí smluvní vztah mezi povinnou osobou a jinou osobou, jehož účelem je nakládání s majetkem této jiné osoby nebo poskytování služeb této jiné osobě, jestliže je při vzniku smluvního vztahu s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že bude obsahovat opakující se plnění.

(3) **Příkazem klienta** se pro účely tohoto zákona rozumí každý jeho úkon, na jehož základě má povinná osoba nakládat s majetkem.

(4) **Skutečným majitelem** se pro účely tohoto zákona rozumí

a) u podnikatele

1. fyzická osoba, která fakticky nebo právně vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na řízení nebo provozování obchodního závodu⁵ u tohoto podnikatele; nepřímým vlivem se rozumí vliv vykonávaný prostřednictvím jiné osoby nebo jiných osob,
2. fyzická osoba, která sama nebo na základě dohody s jiným společníkem nebo společníky disponuje více než 25 % hlasovacích práv tohoto podnikatele; disponováním s hlasovacími právy se rozumí možnost vykonávat hlasovací práva na základě vlastního uvážení bez ohledu na to, zda a na základě jakého právního důvodu jsou vykonávána, popřípadě možnost ovlivňovat výkon hlasovacích práv jinou osobou,
3. fyzické osoby jednající ve shodě, které disponují více než 25 % hlasovacích práv tohoto podnikatele, nebo
4. fyzická osoba, která je na základě jiné skutečnosti příjemcem výnosů z činnosti tohoto podnikatele,

b) u nadace nebo nadačního fondu

1. fyzická osoba, která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo
2. nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem výnosů nadace nebo nadačního fondu, fyzická osoba nebo okruh osob, v jejichž zájmu byly založeny, nebo v jejichž zájmu působí,

⁵ § 502 občanského zákoníku.

c) u spolku podle jiného právního předpisu⁶, ústavu, obecně prospěšné společnosti anebo jiné obdobné osoby a v případě svěřeneckého vztahu nebo jiného obdobného vztahu podle cizího právního řádu fyzická osoba,

1. která disponuje více než 25 % jejich hlasovacích práv nebo majetku,
2. která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo
3. v jejímž zájmu byly založeny nebo v jejímž zájmu působí, nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem jejich výnosů.

(5) **Politicky exponovanou osobou** se pro účely tohoto zákona rozumí

a) fyzická osoba, která je ve významné veřejné funkci s celostátní působností, jako je například hlava státu nebo předseda vlády, ministr, náměstek nebo asistent ministra, člen parlamentu, člen nejvyššího soudu, ústavního soudu nebo jiného vyššího soudního orgánu, proti jehož rozhodnutí obecně až na výjimky nelze použít opravné prostředky, člen účetního dvora, člen vrcholného orgánu centrální banky, vysoký důstojník v ozbrojených silách nebo sborech, člen správního, řídicího nebo kontrolního orgánu obchodního závodu⁷ ve vlastnictví státu, velvyslanec nebo chargé d'affaires, nebo fyzická osoba, která obdobné funkce vykonává v orgánech Evropské unie nebo jiných mezinárodních organizací, a to po dobu výkonu této funkce a dále po dobu jednoho roku po ukončení výkonu této funkce, a která

1. má bydliště mimo Českou republiku, nebo
2. takovou významnou veřejnou funkci vykonává mimo Českou republiku,

b) fyzická osoba, která

1. je k osobě uvedené v písmenu a) ve vztahu manželském, partnerském anebo v jiném obdobném vztahu nebo ve vztahu rodičovském,
2. je k osobě uvedené v písmenu a) ve vztahu syna nebo dcery nebo je k synovi nebo dceři osoby uvedené v písmenu a) osobou ve vztahu manželském (zeťové, snachy), partnerském nebo v jiném obdobném vztahu,
3. je společníkem nebo skutečným majitelem stejné právnické osoby, popřípadě svěřenectví nebo jiného obdobného právního uspořádání podle cizího právního řádu, jako osoba uvedená v písmenu a), nebo je o ní povinné osobě známo, že je v jakémkoli jiném blízkém podnikatelském vztahu s osobou uvedenou v písmenu a), nebo
4. je skutečným majitelem právnické osoby, popřípadě svěřenectví nebo jiného obdobného právního uspořádání podle cizího právního řádu, o kterém je známo, že bylo vytvořeno ve prospěch osoby uvedené v písmenu a).

(6) **Průkazem totožnosti** se pro účely tohoto zákona rozumí doklad vydaný orgánem veřejné správy, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a z něhož je patrná podoba, popřípadě i jiný údaj umožňující identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněného držitele.

(7) **Korespondenčním bankovním vztahem** se pro účely tohoto zákona rozumí smluvní vztah mezi úvěrovou institucí nebo zahraniční úvěrovou institucí, působící prostřednictvím své pobočky na území České republiky, a úvěrovou nebo obdobnou

⁶ § 214 až 302 občanského zákoníku.

⁷ § 502 občanského zákoníku.

institucí v zahraničí, který úvěrové instituci, zahraniční úvěrové instituci, působící prostřednictvím své pobočky na území České republiky, anebo úvěrové nebo obdobné instituci v zahraničí umožňuje provádět platby do zahraničí, nebo přijímat platby ze zahraničí prostřednictvím druhé smluvní strany.

3.3 Identifikační údaje

V ustanovení § 5 zákona je stanoveno, že pro účely tohoto zákona se **identifikačními údaji** rozumí:

- 1. u fyzické osoby všechna jména a příjmení, rodné číslo, a nebylo-li přiděleno, datum narození, dále místo narození, pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství; jde-li o podnikající fyzickou osobu, též její obchodní firma, odlišující dodatek nebo další označení, místo podnikání a identifikační číslo,*
- 2. u právnické osoby obchodní firma nebo název včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení, sídlo, identifikační číslo nebo obdobné číslo přidělované v zahraničí; u osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem, údaje podle písmene a).*

3.4 Podezřelý obchod

Podezřelý obchod je definován v ustanovení § 6 zákona:

*(1) **Podezřelým obchodem** se pro účely tohoto zákona rozumí obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitě prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat, a to pokud například*

a) klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech,

b) během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé,

c) počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,

d) klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod,

e) prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,

f) účet je využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen,

g) klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele,

h) klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo

vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo

i) povinná osoba má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi.

(2) Podezřelým je obchod vždy, pokud

a) klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí⁸,

b) předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí⁶, nebo

c) klient se odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.

4. Povinnosti auditorů

Audit účetní závěrky není primárně zaměřen na odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti. Auditor se v rámci auditu zabývá jen podvody (úmyslnými činy za účelem získání neoprávněné nebo protiprávní výhody), které vedou k významnému zkreslení účetní závěrky (viz Mezinárodní auditorský standard ISA 240 Postupy auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky). Problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti auditor posuzuje zejména při analýze rizik, která se zakázkou souvisí. Tato analýza zpravidla předchází uzavření smlouvy. V případě, že auditor při svých pracovních postupech získá podezření na legalizaci výnosů z trestné činnosti („zjistí skutečnost, která by mohla nasvědčovat podezřelému obchodu“), má oznamovací povinnost podle § 18 zákona, postupuje však vždy podle ustanovení § 26 odst. 3 zákona.

Upozornění: Povinnosti stanovené zákonem se vztahují pouze k činnostem, které jsou předmětem podnikání nebo auditory poskytovaných služeb.

4.1 Povinnost identifikace

Povinnost identifikace je upravena v ustanovení § 7 odst. 1 zákona:

(1) Jestliže je povinná osoba účastníkem obchodu v hodnotě převyšující částku 1 000 EUR, před jeho uskutečněním vždy identifikuje klienta, pokud tento zákon dále nestanoví jinak.

Bez ohledu na limit 1 000 EUR musí však povinná osoba identifikovat účastníky vždy, kdy se jedná o **podezřelý obchod** a v dalších zvláštních případech uvedených v § 7 odst. 2 zákona.

⁸ § 2 zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí.

4.1.1 Provádění identifikace

Způsob provádění identifikace je upraven v ustanovení § 8 zákona:

(1) První identifikaci klienta, který je fyzickou osobou, a každé fyzické osoby jednající jménem klienta, který je právnickou osobou, provede povinná osoba za fyzické přítomnosti identifikovaného, pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak.

(2) Při identifikaci klienta, který je

a) fyzickou osobou, povinná osoba identifikační údaje zaznamená a ověří z průkazu totožnosti, jsou-li v něm uvedeny, a dále zaznamená druh a číslo průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal, a dobu jeho platnosti; současně ověří shodu podoby s vyobrazením v průkazu totožnosti,

b) právnickou osobou, povinná osoba identifikační údaje zaznamená a ověří z dokladu o existenci právnické osoby a v rozsahu podle písmene a) provede identifikaci fyzické osoby, která jejím jménem jedná v daném obchodu; je-li statutárním orgánem, jeho členem nebo ovládající osobou této právnické osoby jiná právnická osoba, zaznamená i její identifikační údaje.

(3) Je-li klient zastoupen na základě plné moci, provádí se identifikace zmocněnce podle odstavce 2 a dále předložením plné moci; tato plná moc se nevyžaduje, jestliže osoba, která jinak nebyla zmocněna k nakládání s peněžními prostředky na účtu, ukládá na účet hotovost a současně doručuje povinné osobě již vyplněné a oprávněnou osobou podepsané doklady, nebo pouze doručuje doklady, na základě kterých má být uskutečněna dispozice s peněžními prostředky na účtu.

(4) Je-li klient zastoupen zákonným zástupcem, provádí se identifikace zákonného zástupce podle odstavce 2. Zákonný zástupce doloží identifikační údaje zastoupeného.

(5) Při dalších obchodech s klientem, který byl již identifikován podle odstavce 2, ověří povinná osoba vhodným způsobem totožnost konkrétní jednající fyzické osoby. Toto ověření lze provést i bez fyzické přítomnosti klienta, který je fyzickou osobou, nebo fyzické osoby jednající jménem klienta, který je právnickou osobou.

(6) V době trvání obchodního vztahu nebo při dalších obchodech povinná osoba kontroluje platnost a úplnost identifikačních údajů klienta, informací získaných v rámci kontroly klienta (§ 9) nebo důvodnost výjimky z kontroly klienta (§ 13) a zaznamenává jejich změny.

(7) Jestliže povinná osoba při uzavírání obchodu má podezření, že klient nejedná svým jménem nebo že zastírá, že jedná za třetí osobu, vyzve klienta, aby doložil plnou moc podle odstavce 3. Každý je povinen této výzvě vyhovět, pokud jiný právní předpis nestanoví jinak; advokát nebo notář může tuto povinnost vůči povinné osobě splnit též předáním kopií příslušných částí dokladů, z nichž identifikační údaje zjistil.

(8) Klient poskytne povinné osobě informace, které jsou k provedení identifikace nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů. Povinná osoba může pro účely tohoto zákona pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a zpracovávat takto získané informace k naplnění účelu tohoto zákona.

4.1.2 Kontrola klienta

Způsob provádění kontroly klienta je upraven v ustanovení § 9 zákona:

(1) Povinná osoba před uskutečněním jednotlivého obchodu v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší, obchodu, na který se vztahuje povinnost identifikace podle § 7 odst. 2 písm. a) až d), obchodu s politicky exponovanou osobou a dále v době trvání obchodního vztahu provádí také kontrolu klienta. Klient poskytne povinné osobě informace, které jsou k provedení kontroly nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů. Povinná osoba může pro účely tohoto zákona pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a zpracovávat takto získané informace k naplnění účelu tohoto zákona.

(2) Kontrola klienta zahrnuje

a) získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu,

b) zjišťování skutečného majitele, pokud klientem je právnická osoba,

c) získání informací potřebných pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu včetně přezkoumávání obchodů prováděných v průběhu daného vztahu za účelem zjištění, zda uskutečňované obchody jsou v souladu s tím, co povinná osoba ví o klientovi a jeho podnikatelském a rizikovém profilu,

d) přezkoumávání zdrojů peněžních prostředků.

(3) Povinná osoba provádí kontrolu klienta podle odstavce 2 v rozsahu potřebném k posouzení možného rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu. Osobám oprávněným k provádění kontroly plnění povinností podle tohoto zákona (§ 35) povinná osoba odůvodní přiměřenost rozsahu kontroly klienta nebo ověření splnění podmínek pro výjimku z identifikace a kontroly klienta podle § 13, a to s ohledem na výše uvedená rizika.

Upozornění: Kontrola klienta se ve smyslu odst. 3 provádí až tehdy, když se v konkrétním obchodu či obchodním vztahu vyskytne rizikový faktor. Pro posouzení rizikovosti je třeba seznámit se se smyslem a účelem transakce a vlastnickou strukturou vč. skutečného majitele klienta. Doporučený postup, jak zjistit skutečného majitele, vydal Finanční analytický útvar MF ČR a je přílohou č. 2 této metodické pomůcky.

4.1.3 Převzetí identifikace

Povinná osoba nemusí provést identifikaci klienta, pokud tyto úkony byly provedeny jinou povinnou osobou (viz § 11 odst. 1 písm. a) a b) zákona) a pokud má zajištěno poskytnutí informací touto osobou včetně kopií příslušných dokladů o identifikaci klienta. Vzniká-li pochybnost o správnosti nebo úplnosti těchto informací není možné tyto informace převzít.

4.1.4 Výjimky z povinnosti identifikace a kontroly klienta

Výjimky z povinnosti identifikace a kontroly klienta jsou uvedeny v ustanovení § 13 zákona:

(1) Povinná osoba **nemusí provádět identifikaci a kontrolu klienta**, pokud je klient

a) úvěrovou nebo finanční institucí,

b) zahraniční úvěrovou nebo finanční institucí působící na území státu, který ukládá této instituci v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu povinnosti rovnocenné požadavkům práva Evropských společenství⁹, a s ohledem na plnění těchto povinností je nad ní vykonáván dohled,

c) společností, jejíž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a která podléhá požadavkům na zveřejnění informací rovnocenným požadavkům práva Evropských společenství,

d) skutečným majitelem peněžních prostředků uložených na účtu úschov notáře, advokáta, soudního exekutora nebo soudu,

e) ústředním orgánem státní správy České republiky, Českou národní bankou nebo vyšším územním samosprávným celkem, nebo

f) klientem,

1. kterému byly svěřeny významné veřejné funkce podle předpisů Evropských společenství a Evropské unie,
2. jehož identifikační údaje jsou veřejně dostupné a není důvod pochybovat o jejich správnosti,
3. jehož činnosti jsou průhledné,
4. jehož účetnictví podává věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace,
5. který je odpovědný buď orgánu Evropské unie nebo orgánům členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru, anebo u něhož existují jiné vhodné kontrolní postupy zajišťující kontrolu jeho činnosti.

Upozornění: Podmínky v jednotlivých bodech písmene f) jsou stanoveny kumulativně, pro uplatnění výjimky tedy musí být splněny všechny body.

2) Povinnost identifikovat a kontrolovat klienta není třeba plnit u

a) smlouvy o životním pojištění, o penzijním připojištění se státním příspěvkem nebo o doplňkovém penzijním spoření, jestliže jednorázové pojistné nebo vklad nepřesahuje částku 2 500 EUR, nebo pokud běžné pojistné nebo souhrn vkladů v jednom kalendářním roce nepřesahuje částku 1 000 EUR,

b) smlouvy o důchodovém spoření a pojistné smlouvy o pojištění důchodu podle právního předpisu upravujícího důchodové spoření,

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.

c) systémů zaměstnaneckého penzijního pojištění, provozovaných na území České republiky institucemi z členských států Evropské unie nebo států Evropského hospodářského prostoru podle jiného právního předpisu¹⁰, pokud jsou příspěvky placeny srážkou ze mzdy a pravidla systému nedovolují postoupení členského podílu v rámci příslušného systému,

d) elektronických peněz, pokud nejvyšší částka elektronicky uchovávaná na médiu, které nelze dobít, nepřekročí částku 250 EUR, nebo 500 EUR, jde-li o elektronické peníze, které mohou být použity pouze k provedení vnitrostátní platební transakce, nebo, pokud lze médium dobít, je pro kalendářní rok stanoven celkový limit ve výši 2 500 EUR, s výjimkou případů, kdy je na žádost držitele elektronických peněz v téže kalendářním roce zpětně vyměněna částka celkem 1 000 EUR nebo více,

e) platebních služeb poskytovaných prostřednictvím veřejné mobilní telefonní sítě jinak než s využitím elektronických peněz, pokud hodnota jednotlivé transakce nepřesáhne 250 EUR a současně je pro kalendářní rok stanoven celkový limit transakcí realizovaných z jednoho telefonního čísla ve výši 2 500 EUR, nebo

f) dalších produktů, pokud představují nízké riziko zneužití k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu a splňují současně následující podmínky:

1. smlouva o poskytnutí produktu má vždy písemnou formu,
2. platby v rámci tohoto produktu se provádějí pouze prostřednictvím účtu vedeného na jméno klienta u úvěrové instituce nebo zahraniční úvěrové instituce, působící na území členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru, nebo působící na území státu, který jí ukládá v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu povinnosti rovnocenné požadavkům práva Evropských společenství¹¹ a s ohledem na plnění těchto povinností je nad ní vykonáván dohled,
3. daný produkt ani jednotlivé platby nejsou anonymní a jejich povaha je taková, že umožňují rozpoznání podezřelého obchodu,
4. daný produkt má předem stanovený limit maximální hodnoty obchodu, který nepřekročí částku 15 000 EUR, a v případě spořicích produktů nepřekročí jednorázový vklad částku 2 500 EUR nebo součet pravidelných vkladů v kalendářním roce nepřekročí částku 1 000 EUR,
5. plnění z daného produktu nelze uskutečnit ve prospěch třetích stran, kromě případů úmrtí, invalidity, překročení předem určeného pokročilého věku nebo podobných událostí,
6. u produktů umožňujících investovat prostředky do finančního majetku nebo pohledávek, včetně pojištění nebo jiného druhu podmíněných pohledávek, jsou plnění z tohoto produktu uskutečnitelná pouze v dlouhých časových lhůtách, daný produkt nemůže být použit jako zajištění a neprovádí se žádné zrychlené platby, nejsou využita ustanovení o odstoupení a v průběhu obchodního vztahu není učiněn úkon k jeho předčasnému ukončení.

¹⁰ Zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států Evropské unie na území České republiky a o změně zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.

(3) V případech uvedených v odstavcích 1 a 2 povinná osoba ověří, zda jsou splněny uvedené podmínky a zda podle informací, které má povinná osoba k dispozici, nepředstavuje některý z klientů, některý z produktů nebo některý konkrétní obchod zvýšené riziko zneužití pro legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu. V případě pochybnosti se výjimka podle odstavců 1 a 2 neuplatní.

(4) Výjimka podle odstavce 2 se nepoužije u klienta, který je politicky exponovanou osobou.

Upozornění: Auditor je oprávněn využít výjimky z identifikace a kontroly klienta podle ustanovení § 13 odst. 2 písm. f) zákona, pokud jsou splněny současně všechny podmínky tohoto ustanovení a zároveň dodrženy ostatní podmínky zákona.

4.1.5 Neuskutečnění obchodu

V ustanovení § 15 zákona je stanoveno za jakých podmínek nedojde k uskutečnění obchodu:

(1) Povinná osoba **odmítne uskutečnění obchodu nebo uzavření obchodního vztahu** v případě, že je dána identifikační povinnost podle § 7 odst. 1 nebo 2 a **klient se odmítne podrobit identifikaci** anebo odmítne doložit plnou moc podle § 8 odst. 3, neposkytne potřebnou součinnost při kontrole podle § 9, nebo z jiného důvodu nelze provést identifikaci anebo kontrolu klienta, anebo má-li osoba provádějící identifikaci nebo kontrolu pochybnosti o pravdivosti informací poskytnutých klientem nebo o pravosti předložených dokladů.

(2) Povinná osoba **neuskuteční obchod s politicky exponovanou osobou, pokud jí není znám původ majetku užitého v obchodu.**

(3) **Zaměstnanec povinné osoby neuskuteční obchod s politicky exponovanou osobou bez souhlasu bezprostředního nadřízeného nebo statutárního orgánu této povinné osoby.**

4.2 Povinnost uchování informací

Povinnost uchování údajů povinnou osobou je upravena v ustanovení § 16 zákona takto:

(1) Identifikační údaje získané podle § 8 odst. 1 a 2 nebo na základě přímo použitelného předpisu Evropských společenství, kterým se stanoví povinnost doprovázet převody peněžních prostředků informacemi o plátcích¹², kopie dokladů předložených k identifikaci, byly-li pořizovány, údaj o tom, kdo a kdy provedl první identifikaci klienta, dokumenty odůvodňující výjimku z identifikace a kontroly klienta podle § 13, a v případě zastupování originál nebo ověřenou kopii plné moci, **uchovává povinná osoba po dobu 10 let od ukončení obchodního vztahu s klientem.**

(2) Údaje a doklady o obchodech spojených s povinností identifikace uchovává povinná osoba nejméně 10 let po uskutečnění obchodu nebo ukončení obchodního vztahu.

¹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006.

(3) Povinná osoba uvedená v § 2 odst. 1 písm. j) a k) uchovává údaje a doklady po dobu nejméně 10 let po ukončení obchodu nebo obchodního vztahu, byla-li hodnota obchodu 10 000 EUR nebo vyšší; v ostatních případech 5 let po ukončení obchodu.

(4) Lhůta podle odstavců 1 až 3 začíná běžet prvním dnem kalendářního roku následujícího po roce, ve kterém byl uskutečněn poslední úkon obchodu známý povinné osobě.

Jestliže se na konkrétním obchodu s tímž klientem podílí více povinných osob, mohou být údaje podle § 16 zákona uchovány pouze u některé z nich za předpokladu, že ostatní zúčastněné povinné osoby mají zajištěno poskytování potřebných informací včetně kopií příslušných dokladů bez zbytečného odkladu.

Povinnost uchovávat stanovené údaje by měla být promítnuta do spisového a skartačního řádu. Zákon ukládá povinnost archivovat v originále pouze plnou moc v případě zastupování, ostatní identifikační údaje a kopie dokladů předložených k identifikaci (pokud byly pořizovány) lze pro účely tohoto zákona ukládat i v elektronické podobě. Údaje a doklady o obchodech, spojených s povinností identifikace, se ukládají ve formě přípustné podle jiných právních předpisů (např. zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů), archivační doba se však prodlužuje na 10 let.

Doporučuje se vést a uchovávat samostatnou evidenci podezřelých obchodů, které byly na základě tohoto zákona hlášeny Komoře auditorů České republiky. Uchovávány by měly být i podklady, které se k podezřelému obchodu vztahují. Tato evidence by měla být uchovávána na zabezpečeném místě a zpřístupněna pouze vymezenému okruhu osob, který je vymezen interním předpisem (vztahuje se na ni ochrana podle § 38 odst. 1 zákona s výjimkou podle § 40 odst. 3 zákona).

4.3 Oznámení podezřelého obchodu

Povinnost oznámení podezřelého obchodu Ministerstvu financí je upravena v ustanovení § 18 zákona takto:

(1) Zjistí-li povinná osoba v souvislosti se svou činností podezřelý obchod, oznámí to Ministerstvu financí (dále jen „ministerstvo“) bez zbytečného odkladu, nejpozději do 5 kalendářních dnů ode dne zjištění podezřelého obchodu. Vyžadují-li to okolnosti případu, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení, oznámí povinná osoba podezřelý obchod neprodleně po jeho zjištění.

(2) V oznámení podezřelého obchodu uvede povinná osoba identifikační údaje toho, koho se oznámení týká, identifikační údaje všech dalších účastníků obchodu, které má v době podání oznámení k dispozici, informace o podstatných okolnostech obchodu a jakékoli další informace, které by mohly s podezřelým obchodem souviset a jsou významné pro jeho posouzení z hlediska opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu.

(3) V oznámení se neuvádí údaje o zaměstnanci povinné osoby nebo osobě v obdobném pracovněprávním vztahu, která podezřelý obchod zjistila.

(4) Oznámení podezřelého obchodu přijímá ministerstvo prostřednictvím Finančního analytického útvaru. Způsobem umožňujícím dálkový přístup zveřejní ministerstvo adresu pro doručování a další možnosti spojení pro podávání oznámení podezřelého obchodu.

(5) Jestliže se oznámení podle odstavce 2 týká rovněž majetku, na který se vztahuje mezinárodní sankce vyhlášená za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv nebo boje proti terorismu, povinná osoba na to v oznámení upozorní. V oznámení uvede dále i stručný popis tohoto majetku, údaje o jeho umístění a jeho vlastníkov, pokud je oznamovateli znám, a informaci, zda hrozí bezprostřední nebezpečí poškození, znehodnocení nebo užití tohoto majetku v rozporu se zákonem.

(6) Oznamovatel současně sdělí ministerstvu jméno, příjmení a pracovní zařazení kontaktní osoby (§ 22) nebo osoby, která za povinnou osobu zpracovávala oznámení podezřelého obchodu, a možnosti telefonického, popřípadě elektronického spojení s touto osobou, pokud tyto informace nemá ministerstvo k dispozici.

(7) Zjistí-li v souvislosti se svou činností podezřelý obchod více povinných osob společně, na základě sdílení informací podle § 39 odst. 2, je splněna povinnost oznámit podezřelý obchod podle odstavců 2 až 4 všemi povinnými osobami, pokud oznámení podá alespoň jedna z nich, a v oznámení uvede, za které další povinné osoby oznámení podává.

Upřesnění ke způsobu podání oznámení je uvedeno v § 19 zákona, který stanoví:

Oznámení podezřelého obchodu se podává písemně doporučeným dopisem nebo ústně do protokolu v místě určeném po předchozí domluvě. Za písemné oznámení se považuje též oznámení podané elektronicky technickými prostředky zajišťujícími zvláštní ochranu přenášených údajů.

Auditoři na základě ustanovení § 26 odst. 3 zákona provádí oznámení podezřelého obchodu Komoře auditorů České republiky. Upřesnění způsobu oznámení obsahuje vnitřní směrnice KAČR „Zásady postupu Komory auditorů ČR podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“.

Specifická úprava oznamovací povinnosti je pro auditory stanovena rovněž v ustanovení § 26 odst. 1 a 2 zákona, které uvádí:

(1) Ustanovení § 18 odst. 1 a § 24 se nevztahují na auditora, účetního, soudního exekutora nebo daňového poradce, pokud jde o informace, které získá od svého klienta nebo které získá o svém klientovi během zjišťování jeho právního postavení, během jeho zastupování v soudním řízení anebo v souvislosti s takovým řízením, včetně poradenství ohledně zahájení takového řízení nebo vyhnutí se takovému řízení, bez ohledu na to, zda jsou takové informace získány před tímto řízením, během něj nebo po něm.

(2) Má-li auditor, účetní, soudní exekutor nebo daňový poradce za to, že klient žádá o právní poradenství za účelem legalizace výnosů z trestné činnosti nebo za účelem financování terorismu, odstavec 1 se nepoužije.

4.4 Další povinnosti povinných osob

V ustanovení § 21 zákona je uložena povinnost **zavést a uplatňovat odpovídající postupy**

vnitřní kontroly a komunikace za účelem naplnění povinností stanovených zákonem.

V ustanovení § 22 zákona je stanovena **povinnost určit konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti, pokud tyto činnosti nebude zajišťovat přímo statutární orgán.** Tato povinnost není sankcionována; uplatní se zejména u těch povinných osob, kde je předpoklad vyššího výskytu podezřelých obchodů (zejména banky).

V ustanovení § 23 zákona je stanovena **povinnost proškolení zaměstnanců** takto:

(1) Povinná osoba zajistí nejméně jedenkrát v průběhu 12 kalendářních měsíců proškolení zaměstnanců, kteří se mohou při výkonu své pracovní činnosti setkat s podezřelými obchody, a proškolení všech zaměstnanců před zařazením na takováto pracovní místa.

(2) Školení podle odstavce 1 povinná osoba zajistí také pro osoby, které se na předmětu činnosti povinné osoby podílejí na základě jiné než pracovní smlouvy, pokud se tyto osoby mohou při výkonu své činnosti setkat s podezřelými obchody.

(3) Obsahem školení je zejména typologie a znaky podezřelých obchodů a postupy při zjištění podezřelého obchodu. Povinná osoba obsah školení průběžně doplňuje a aktualizuje.

(4) Povinná osoba vede evidenci o účasti a obsahu školení, a to nejméně po dobu 5 let od jejich konání.

V ustanovení § 24 zákona je stanovena **informační povinnost**, která se vztahuje k oznámeným podezřelým obchodům a k šetření, prováděnému Finančním analytickým útvarům:

Povinná osoba na žádost sdělí ministerstvu v jím stanovené lhůtě údaje o obchodech souvisejících s povinností identifikace nebo ohledně nichž ministerstvo provádí šetření, předloží doklady o těchto obchodech nebo k nim umožní přístup pověřeným zaměstnancům ministerstva při prověřování oznámení a poskytne informace o osobách, které se jakýmkoliv způsobem účastnily takových obchodů.

5. Kontrola dodržování povinností stanovených zákonem

Kontrolou dodržování povinností stanovených zákonem je v ustanovení § 37 odst. 2 zákona pověřena Komora auditorů ČR, která je povinna provést na základě písemného podnětu Ministerstva financí kontrolu dodržování povinností vyplývajících z tohoto zákona auditory. O výsledku kontroly je Komora povinna ve stanovené lhůtě písemně uvědomit Ministerstvo financí.

6. Mlčenlivost

V ustanovení § 40 odst. 3 zákona je uvedena povinnost auditora zachovávat mlčenlivost o skutečnostech týkajících se oznámení a šetření podezřelého obchodu, úkonů učiněných ministerstvem a plnění informační povinnosti (viz § 24 zákona). Toto však neplatí, pokud mají být klientovi skutečnosti sděleny ve snaze odradit ho od zapojení se do nedovolené činnosti.

7. Správní delikty

Za přešupek je považováno:

- Porušení mlčenlivosti (§ 43 zákona), pokuta až 200 000 Kč a při závažnějším následku až 1 000 000 Kč;
- Neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta (§ 44 zákona), pokuta až 10 000 000 Kč
- Neplnění informační povinnosti (§ 45 zákona), pokuta až 10 000 000 Kč
- Neplnění oznamovací povinnosti (§ 46 zákona), pokuta až 5 000 000 Kč

8. Řízení vedená podle zákona

Procesním předpisem je obecně správní řád, mimo speciální úpravu stanovenou v ustanovení § 55 zákona:

(1) Řízení vedené podle tohoto zákona je vždy neveřejné.

(2) Na základě přijatého oznámení podezřelého obchodu nebo jiného podnětu provádí ministerstvo šetření, ve kterém postupuje bez zbytečných průtahů.

(3) Po ukončení šetření ministerstvo bez zbytečného odkladu vhodným způsobem vyrozumí o této skutečnosti toho, kdo podal oznámení podezřelého obchodu. Jiná osoba se o šetření a jeho ukončení nevyrozumívá.

(4) Pověření zaměstnanci ministerstva se při výkonu činností podle tohoto zákona prokazují služebním průkazem, vydaným na základě zákona o provádění mezinárodních sankcí.

Ministerstvo financí zveřejňuje některá výkladová stanoviska na svých internetových stránkách <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero>

Pomůcka byla projednána a schválena Výborem pro regulaci a rozvoj profese dne 14. prosince 2015.

Příloha č. 1 k pomůcce Postup auditorů při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti („*Money Laundering*“) a financování terorismu

Následující formulář slouží jako pomůcka pro auditory při:

- kontrole, zda auditor či auditorská společnost dodržuje ustanovení zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- kontrole dodržování ustanovení zákona v případě, že auditor poskytuje služby jednotce, která splňuje definici povinné osoby

Auditor či auditorská společnost jako povinná osoba je sám povinen plnit povinnosti uložené zákonem. Při poskytování služeb jednotce, která splňuje definici povinné osoby, by měl auditor upravit pracovní program tak, aby obsahoval postupy prověřující dodržování zákona touto jednotkou. V případě zjištění nedostatků v těchto postupech by měl auditor zvážit vydání doporučení vedení společnosti.

Povinnosti uložené zákonem zahrnují zejména:

- Povinnost identifikace
- Povinnost uchovávání informací
- Povinnost oznámení podezřelého obchodu
- Povinnost zavést a uplatňovat odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace
- Povinnost určení konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti
- Povinnost proškolení zaměstnanců

Kontrolní formulář k plnění povinností dle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Povinnost identifikace	
- Společnost provádí identifikaci dle § 7 odstavce 1 zákona	
- Společnost provedla kontrolu klienta v případě, že se v obchodu vyskytl rizikový faktor	
- Společnost odmítla uskutečnění nebo uzavření obchodu v případě, že se klient odmítl podrobit identifikaci	
Povinnost uchovávání informací	
- Společnost uchovává všechny informace dle § 16 zákona	
- Společnost uchovává informace po stanovenou dobu 10 let	
Povinnost oznámení podezřelého obchodu	

- Společnost oznámila podezřelý obchod Komoře auditorů (v případě auditorské společnosti) /ministerstvu financí	
Povinnost zavést a uplatňovat odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace	
- Společnost zavedla odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace	
Povinnost určení konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti	
- Společnost určila konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti (v případě, že plnění oznamovací povinnosti nezajišťuje přímo statutární orgán)	
Povinnost proškolení zaměstnanců	
- Společnost zajistila nejméně jedenkrát za 12 kalendářních měsíců proškolení zaměstnanců, kteří se mohou při výkonu své pracovní činnosti setkat s podezřelými obchody	
- Společnost zajistila před zařazením pracovníka na místo, kde se může setkat s podezřelým obchodem jeho proškolení	
- Společnost zajistila i proškolení osob, které se na její činnosti podílejí na základě jiné než pracovní smlouvy a které se při výkonu své činnosti mohou setkat s podezřelými obchody	
- Obsahem školení byla typologie a znaky podezřelých obchodů	
- Obsahem školení byly postupy při zjištění podezřelého obchodu	
- Obsah školení je průběžně doplňován a aktualizován	
- Je vedena evidence o účasti a obsahu školení	
- Evidence o školeních je uchovávána nejméně po dobu 5 let od jejich konání	

Příloha č. 2: Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ze dne 29. října 2013 určený povinným osobám „Zjišťování skutečného majitele povinnými osobami“